PAMÁTKY NA ČESKÉM ÚZEMÍ DENKMALER AUF TSCHECHISCHEM GEBIET

BECHYŇKA Železniční trať z Tábora do Bechyně je první železniční tratí u nás, která byla od počátku stavěna na pouze elektrický provoz. Postavena yla roku 1903 podle návrhů Františka Křižíka, napájena byla z parní elektrárny, postavené pro tento účel. Dráha byla

na místní provoz, má větší stoupání a menší oblouky než hlavní dráhy. Památkově cenné jsou i dva mosty přes Lužnici, v Táboře a Bechyni.

BAHNSTRECKE "BECHYŇKA"

Die Bahnstrecke von Tábor nach Bechyně ist die erste Bahnstrecke bei uns, die von Anfang an nur für elektrischen Betrieb errichtet wurde. Sie wurde im Jahr 1903 nach den Entwürfen František Křižíks gebaut, wurde aus dem Dampfkraftwerk gespeist, das eigens für diesen Zweck gebaut wurde. Die Bahnstrecke wurde nach den Anforderungen an den lokalen Betrieb errichtet, hat eine größere Steigung und kleinere Bogen als Hauptbahnstrecken. Beachtenswert als Denkmäler sind auch zwei Brücken über die Lužnice (dt. Leinsitz), in Tábor und Bechyně.

BUŠKŮV HAMR Buškův hamr čp. 332 u Trhových Svinů je ednou z nejvýznamnějších echnických památek v egionu. Technické zařízení oří tři vodní kola s horním náhonem, pohánějící buchar, brus a dmýchací ystém výhně. Hamr

fungoval od roku 1843 do roku 1950, v 90. letech 20. století byl obnoven do provozuschopného stavu.

BUŠEK-HAMMERWERK Das Bušek-Hammerwerk Nr. 332 bei Trhové Sviny ist eines der

besteht aus drei Wasserrädern mit dem Oberwasserkanal, welcher den Hammer, den Schleifstein und das Gebläse der Schmiedeesse antreibt. Das Hammerwerk war von 1843 bis 1950 in Betrieb, wurde in den 1990er Jahren in den betriebsfähigen Zustand erneuert. HISTORICKÉ CESTY

bedeutendsten technischen Denkmäler in der Region. Die technische Anlage

Památková hodnota historických cest není na první pohled zcela zřejmá, bereme je jako samozřejmost. Výstavba císařských silnic od roku 1738 byla však velkolepým dílem, mnoho kilometrů těchto tras se dosud používá, iné úseky jsou připomínány již jen mosty, kamennými rozcestníky, brzdovými kameny ı aleiemi stromů.

HISTORISCHE WEGE Der Denkmalwert historischer Wege ist auf den

ersten Blick nicht ersichtlich, wir betrachten sie als etwas Selbstverständliches. Der Bau von Kaiserstraßen ab 1738 war jedoch ein großartiges Werk. Viele Kilometer dieser Trassen werden bis heute genutzt, an andere Abschnitte erinnern nur noch Brücken, steinerne Wegweiser, Bremssteine und Baumalleen.

67) HOSLOVICKÝ MLÝN

Vodní mlýn středověkého původu je považován za nejstarší dochovaný vodní mlýn na území České republiky. Hoslovický mlýn je ojedinělý svým stářím sahajícím přinejmenším do 16. století, kompletně zachovaným archaickým mlecím zařízením, složitým stavebním vývojem obytného stavení s mlýnicí a vysokým stupněm autenticity stavebních konstrukcí i detailů.

Die Wassermühle mittelalterlichen Ursprungs wird als älteste erhaltene Wassermühle auf dem Gebiet von Tschechien betrachtet. Die Mühle Hoslovice ist einzigartig durch ihr Alter, das mindestens auf das 16. Jahrhundert zurückgeht, die komplett erhaltene archaische Mahleinrichtung, die komplizierte Bauentwicklung des Wohnobjektes mit dem Mühlenhaus und einer hohen Stufe an Authentizität von Baukonstruktionen sowie -details

107 HUSINECKÁ PŘEHRADA Husinecká přehrada na řece Blanici byla stavena v letech 1934-39 z důvodu hospodárného využití vodního toku a iako ochrana před povodní v po-vodí Blanice a Otavy. Podle projektu adislava Frössla Františka Čecha byla přehrada postavena za do-

hledu Ing. Emila Štěrby z Berouna. Vyklenutá gravitační hráz trojúhelného průřezu je 197 m dlouhá a 27 m vysoká, je postavena ze žuly a železobetonu, na koruně hráze vede silnice, v posledních letech rozšířená. Ve středu hráze se nachází pět bezpečnostních přelivů. Hráz zadržuje vodu o objemu až 6,55 milionů m3, vodní plocha přehrady má výměru 60 ha. V letech 1950 -53 byla pod hrází přehrady vybudována vodní elektrárna.

TALSPERRE HUSINEC

JIRÁSEK-WEHR

Die Talsperre Husinec am Fluss Blanice wurde in den Jahren 1934 – 39 wegen wirtschaftlicher Nutzung des Wasserlaufs und als Hochwasserschutz im Einzugsgebiet der Flüsse Blanice und Otava gebaut. Nach dem Projekt Ladislav Frössls und František Čechs wurde die Talsperre unter Aufsicht von Ing. Emil Štěrba aus Beroun gebaut. Die Bogengewichtsstaumauer mit dem Dreieckquerschnitt ist 197 m lang und 27 m hoch, wurde aus Granit und Stahlbeton gebaut. Auf der Staumauerkrone führt eine Straße, die in den letzten Jahren verbreitert wurde. In der Mitte der Staumauer befinden sich fünf Sicherheitsüberläufe. Die Staumauer staut das Wasser mit einem Volumen bis 6,55 Millionen m3, die Wasserfläche der Talsperre beträgt 60 ha. In den Jahren 1950 – 53 wurde ein Wasserkraftwerk unterhalb der Staumauer

JIRÁSKŮV JEZ Jiráskův jez pojme novaný po svém aviteli, zemském radovi Ing. ntonínu Jiráskovi, je jednou z dominant říčního toku Vltavy v Českých Budějovicích a patří k nejvýznamnějším pohledovým prvkům při viezdu do širšího iádra

města. Spolu se sousední vodní elektrárnou od architekta Josefa Hoffmana, která je o několik let mladší, je součástí komplexní regulace městského toku od architekta Karla Chocholy. Jez o dvou polích je vybaven poměrně neobvyklou soustavou tuhých válců, v době výstavby to byly největší jezové válce v českých zemích.

Das Jirásek-Wehr, das nach seinem Planer, dem Landrat Ing. Antonín Jirásek, benannt wurde, ist eine der Dominanten des Flusslaufs der Moldau in Budweis und gehört zu den bedeutendsten Sichtelementen bei der Einfahrt in den breiteren Stadtkern. Zusammen mit dem benachbarten, einige Jahre

jüngeren Wasserkraftwerk vom Architekten Josef Hoffman ist es Bestandteil der ganzheitlichen Regulierung der Moldau vom Architekten Karel Chochola. Das Wehr mit zwei Wehrfeldern ist mit einem ziemlich ungewöhnlichen System von festen Walzen ausgerüstet. In der Bauzeit waren es die größten Wehrwalzen in böhmischen Ländern.

KONĚSPŘEŽKA Koněspřežní železnice Budějovice – Linz byla první železnicí na evropském kontinentu postavena převážně pro přepravu soli ze

Solné komory do Čech. Postavena v letech 1824

– 32, v provozu byla do roku 1868, kdy byla přestavěna na parní provoz. Z původní železnice se zachovaly některé stavby – nádraží, strážní domky, pilíře mostů, kamenné propustky, a dále terénní úpravy jako zářezy a náspy v místech, kde byla pozdější železnice vedena mimo trasu koněspřežky.

PFERDEEISENBAHN

Die Pferdeeisenbahn Budweis - Linz war die erste Eisenbahn auf dem europäischen Kontinent, die überwiegend für den Salztransport aus dem Salzkammergut nach Böhmen gebaut wurde. Errichtet in den Jahren 1824 -32 war sie bis Ende 1868 in Betrieb, als sie für den Dampfbetrieb umgebaut wurde. Von der ursprünglichen Pferdeeisenbahn blieben einige Bauten erhalten – Bahnhöfe, Wächterhäuschen, Brückenpfeiler, steinerne Durchlässe und weiter Geländeumgestaltungen wie Einschnitte und Böschungen an den Stellen, wo die spätere Eisenbahn außerhalb der Pferdeeisenbahnstrecke geführt wurde.

KOVÁRNA V KOSTELCI Obdélná kovárna otevřená

polokruhovým obloukem a s plackově sklenutou podsíní pracovního prostoru byla postavena nejpozději ve 30. letech 19. století (na stabilním katastru z roku 1827 je kovárny již zachycena). Kovárna má klasické typologické schéma uprostřed dílna s výhní, vzadu za ní

klenutá komora pro nářadí či palivo, vpředu v čele stavby vlastní pracovní prostor. Autenticky dochovaná klenutá kovárna s výhní, kovadlinou a řadou kovářského náčiní (kleště, kladiva).

SCHMIEDE IN KOSTELEC

Eine mit einem halbkreisförmigen Bogen geöffnete längliche Schmiede mit einem fladenförmig gewölbten Erdgeschossteil des Arbeitsraums, wurde spätestens in den 1830er Jahren gebaut (im stabilen Kataster aus dem Jahr 1827 ist die Schmiede bereits erfasst). Die Schmiede hat ein klassisches typologisches Schema - in der Mitte eine Werkstatt mit der Esse, dahinter eine gewölbte Kammer für Werkzeug oder Brennstoffe, vorne an der Spitze des Baus befindet sich der eigentliche Arbeitsraum. Authentisch erhaltene gewölbte Schmiede mit der Esse, dem Amboss und einer Reihe von Schmiedewerkzeug (Zangen, Hammer).

KOVÁRNA V NOVÝCH HRADECH Unikátně dochovaná torická kovárna s obytně spodářskými budovami v Nových Iradech byla postavena v roce 1719

ývalým kovářem Ferdinandem

rössingerem. V kovářské dílně

která byla v provozu až do 40. let 20. století, se dochovala kovářská výheň krbového typu, měch, kovadlina, vodní kamenná nádrž a řada kovářského náčiní.

SCHMIEDE IN NOVÉ HRADY Die einzigartig erhaltene historische Schmiede mit Wohn- und

Wirtschaftsgebäuden in Nové Hrady wurde 1719 vom ehemaligen Schmied Ferdinand Grössinger gebaut. In der Schmiedewerkstatt, die bis in die 1940er Jahre in Betrieb war, blieben eine Schmiedeesse des Kamintyps, ein Blasebalg, ein Amboss, ein steinerner Wasserbehälter und eine Reihe von Schmiedewerkzeug erhalten.

RRAJÍŘOVSKÁ RYBNIČNÍ SOUSTAVA Kraiířovská rybniční oustava se nachází v jižní části u Třeboně. Skládá se z mnoha

většinou menších rybníků, které vznikaly v letech 1520–1559 na panství Krajířů z Krajku pod dohledem rybníkáře Rutharda z Malešova. Jako páteřní stoku

využil říčku Hostici, na které později vytvořil svá největší mistrovská rybniční díla - Staňkovský rybník a rybník Hejtman.

KRAJÍŘOVSKÝ-TEICHSYSTEM (DT. KRAIGER TEICHSYSTEM) Das Kraiger Teichsystem befindet sich im südlichen Teil des Wittingauer

Beckens in der Umgebung von Chlum u Třeboně. Es besteht aus vielen, meistens kleineren Teichen, die in den Jahren 1520-1559 in der Herrschaft der Kraiger von Kraig unter Aufsicht des Teichwirtes Ruthard von Malešov angelegt wurden. Er nutzte das Flüsschen Hostice als Hauptkanal, an dem er später seine größten Meisterteichwerke schuf - die Teiche Staňkovský und Heitman.

PAPÍRNA VE VĚTŘNÍ V roce 1867 zakoupil Ingác Spiro Pečkovský mlýn, aby zde zřídil brusírnu dřeva pro svou krumlovskou ovárnu na výrobu papíru a později sem přenesl celou echnologii výroby. Dodnes unkční papírna má několik storickými prvenstvími. / roce 1883 zde byla jako jedna z prvních na světě

zřízena výroba sulfitové buničiny. Ve stejné době již nebyla k pohonu pěti papírenských strojů postačující spojená síla řeky a 16 parních strojů. Proto byla v roce 1903 spuštěná elektrárna v Čertových proudech nad Vyšším Brodem, v té době největší v Rakousku Uhersku. V roce 1911 byl postaven největší rotační stroj na výrobu papíru na světě. V roce 1926 byl ve Větřní, opět jako první tentokrát v nově vzniklé republice, vybudován provoz na výrobu natronové celulózy. Tím se stal podnik zcela výrobně nezávislý na dovozu surovin z ciziny

PAPIERFABRIK IN VĚTŘNÍ

Im Jahr 1867 kaufte Ignaz Spiro Pečkas Mühle, um hier die Holzschleiferei für seine Krumauer Papierfabrik zu errichten und später die ganze Produktionstechnologie hierher zu übertragen. Die bis heute funktionierende Papierfabrik hat gleich einige historische Primate. Im Jahr 1883 wurde hier die Herstellung von Sulfitzellstoff als eine der weltweit ersten begonnen. In derselben Zeit war die verbundene Kraft des Flusses und 16 Dampfmaschinen zum Antrieb von fünf Papiermaschinen nicht mehr ausreichend. Deshalb wurde das Wasserkraftwerk in den Teufelsströmen oberhalb von Vyšší Brod, damals das größte in Österreich-Ungarn, im Jahr 1903 in Betrieb genommen. Im Jahr 1911 wurde die größte Rotationspapiermaschine in der Welt gebaut. Im Jahr 1926 wurde der Betrieb für die Herstellung der Natronzellulose in Větřní gebaut, wieder als erster diesmal in der neu entstandenen Tschechoslowakischen Republik. Somit wurde das Unternehmen vom Rohstoffimport aus dem Ausland erzeugungstechnisch völlig unabhängig.

PODOLSKÝ MOST Podolský most, někdy přezdívaný "Brána do nebe", představuje vrchol českého mostního stavitelství období I. Republiky. Železobetonový obloukový most / době svého vzniku na počátku 40. let 20. století patřil mezi největší mosty svého druhu Evropě. Podolský most nahradil dosavadní empírový řetězový

most z let 1847-1848, který byl po napuštění Orlické přehradní nádrže přenesen na Lužnici nedaleko Stádlce.

PŘÁDELNA VLNY V ROŽMBERKU

NAD VLTAVOU Přádelna na vodní pohon byla domě čp. 117 zřízena v roce 1854, kdv yl postaven náhon o délce 150 metrů z Přízeřského potoka a pořízeno strojní zařízení. Kromě vodního kola na horní vodu je přádelna dodnes vybavena třemi mykacími stroji z roku 1835 a jedním ručním spřádacím strojem na mykanou vlnu. Po odsunu německého

obyvatelstva v roce 1946 zde byla až do ukončení výroby v roce 1950 národní správa. V roce 1989 získal přádelnu současný majitel, který obnovil budovu a věnoval péči i zprovoznění strojního

Die Podolský-Brücke, manchmal als "Himmelstor" bezeichnet, stellt den

Höhepunkt des tschechischen Brückenbaus der Ersten Republik dar. Die

Bogenbrücke aus Stahlbeton gehörte in der Zeit ihrer Entstehung zu Beginn

der 1940er Jahre zu den größten Brücken ihrer Art in Europa. Die Podolský-

1848, die nach dem Fluten des Orlík-Stausees an die Lužnici (dt. Leinsitz) nicht

Brücke ersetzte die bisherige Empire-Kettenbrücke aus den Jahren 1847-

WOLLSPINNEREI IN ROŽMBERK NAD VLTAVOU

PODOLSKÝ-BRÜCKE

weit von Stádlec abgetragen wurde.

Die Wollspinnerei mit Wasserantrieb wurde im Haus-Nr. 117 im Jahr 1854 errichtet, als der Wasserkanal mit einer Länge von 150 m vom Bach Přízeřský potok gebaut und die Maschineneinrichtung angeschafft wurde. Außer dem Oberwasserrad ist die Spinnerei mit drei Karden aus dem Jahr 1835 und einer manuellen Spinnmaschine für Streichwolle ausgerüstet. Nach der Vertreibung der deutschen Bevölkerung im Jahr 1946 befand sich die Spinnerei bis zur Einstellung der Produktion im Jahr 1950 unter Nationalverwaltung. Im Jahr 1989 wurde die Spinnerei vom jetzigen Besitzer erworben, der das Gebäude erneuerte und seine Pflege auch der Inbetriebnahme der maschinellen Einrichtung widmete.

101 SCHWARZENBERSKÝ PLAVEBNÍ KANÁL Unikátní technické dílo na českorakouském pomezí postavené ke splavování polenového dřeva ze Šumavy do rakouské řeky Grosse Mühl a dále po Dunaji až do Vídně. Kanál byl postaven podle projektu nženýra Josefa Rosenauera ve

dvou etapách. První úsek, tzv.

starý kanál" o délce 39,9 km vznikl

v letech 1789 až 1791, druhý úsek o délce 11,7 km pak v letech 1821 až 1822. Kanál byl v provozu nepřetržitě do roku 1891, některé úseky nepravidelně až do roku 1961. Od konce 80. let 20. století probíhá postupná rekonstrukce, v letní sezoně jsou pro veřejnost pořádány ukázky plavení dřeva spojené s dalšími kulturními akcemi.

SCHWARZENBERGISCHER SCHWEMMKANAL

Das einzigartige technische Werk an der tschechisch-österreichischen Grenze, das zu Flößen von Scheitholz aus dem Böhmerwald in den österreichischen Fluss Große Mühl und weiter auf der Donau nach Wien gebaut wurde. Der Schwemmkanal wurde nach dem Projekt des Ingenieurs Josef Rosenauer in zwei Etappen errichtet. Der erste Abschnitt, der sog. "alte Kanal", mit einer Länge von 39,9 km entstand in den Jahren 1789 bis 1791, der zweite Abschnitt mit einer Länge von 11,7 km in den Jahren 1821 bis 1822. Der Kanal war ununterbrochen bis 1891 in Betrieb, einige Abschnitte unregelmäßig bis 1961. Seit Ende der 1980er Jahre verläuft eine allmähliche Rekonstruktion, in der Sommersaison wird das Schauschwemmen für die Öffentlichkeit organisiert, das mit weiteren Kulturveranstaltungen verbunden ist

15 SKLÁŘSKÁ PEC V TERČÍ HUTI

Sklárna v Terčí Huti byla založena hrabětem Janem Buquoyem kolem roku 1764, výroba skla zde ale trvala jen do roku 1797, kdy byla nevýdělečná sklárna zrušena a osídlena dřevaři. Z hutě se v terénu dochovala především baterie destruovaných sklářských pecí,

z nichž prostřední byla na konci 20. století částečně odkryta. Jedná se o pec tzv. českého typu tvořenou tavící a chladící kopulí, natavenou sklovinu bylo možné zpracovávat u deseti pánví. Stavem dochování se pec v Terčí Huti řadí k nejlépe dochovaným objektům svého druhu na našem území.

GLASHÜTTE IN TERČÍ HUŤ (DT. THERESIENHÜTTE)

Die Glashütte in Terčí Huť wurde von Grafen Johann Buguoy um 1764 gegründet, die Glasherstellung bestand hier jedoch nur bis zum Jahr 1797, als die verlustbringende Glashütte stillgelegt und von Hölzern besiedelt wurde. Von der Glashütte blieb im Gelände vor allem eine Batterie von zerstörten Glasöfen, von denen der mittlere am Ende des 20. Jahrhunderts teilweise freigelegt wurde. Es handelt sich um einen Ofen des sog. böhmischen Typs, der mit der Schmelz- und Kühlkuppel gebildet wird. Die geschmolzene Glasmasse konnte bei zehn Pfannen verarbeitet werden. Mit dem Erhaltungszustand gehört der Ofen in Terčí Huť zu den besterhaltenen Objekten seiner Art auf unserem Gebiet.

Tola sv. Eliáše Neilépe dochovanou památkou rudolfovského důlního revíru je lědičná štola sv. Eliáše vedoucí z obce Úsilné k šachtám v hlavním těžebním pásmu. Ražba štoly zahájená roku 1574 se potýkala se značnými technickými problémy, takže napojení

na nejdůležitější důlní díla se podařilo

dosáhnout až v 18. století, kdy zdejší těžba stagnovala. Práce na štole byly definitivně zastaveny v roce 1807, avšak ještě ve 20. století sloužila jako zdroj vody českobudějovického vodovodu.

ELIAS-ERBSTOLLEN

Das besterhaltene Denkmal des Bergreviers von Rudolfov ist der Elias-Erbstollen, der von der Gemeinde Úsilné zu den Schächten in der Hauptförderzone führt. Der im Jahr 1574 aufgenommene Vortrieb des Stollens war von erheblichen technischen Problemen begleitet, so dass es gelang, den Anschluss an die wichtigsten Bergwerke erst im 18. Jahrhundert zu erreichen, als die hiesige Förderung stagnierte. Die Arbeiten am Stollen wurden endgültig im Jahr 1807 eingestellt, aber noch im 20. Jahrhundert diente er als Wasserquelle für die Budweiser Wasserleitung.

VĚTRNÝ MLÝN RADVANOV Větrný mlýn byl zbudován po roce 1855 na vysokém lém návrší nad hospodářským dvorem v Radvanově. Podle dochovaného stavebního projektu se mělo jednat o mlýn holandského typu s otočnou střechou a turbínovým kolem s 36 lopatkami. Do současnosti se dochovalo pouze torzo zděné mlýnice bez vnitřního zařízení. Pro jihočeský region, v němž

jednoznačně dominovaly vodní mlýny, se jedná o unikátní technickou památku dokládající také využití větrné energie.

WINDMÜHLE RADVANOV

Die Windmühle wurde nach 1855 auf einer hohen kahlen Anhöhe oberhalb des Wirtschaftshofs in Radvanov gebaut. Nach dem erhaltenen Bauprojekt soll es sich um eine Mühle holländischen Typs mit einem Drehdach und einem Turbinenläufer mit 36 Schaufeln gehandelt haben. Bis in die Gegenwart blieb nur ein Torso des gemauerten Mühlenhauses ohne Inneneinrichtung erhalten. Für die südböhmische Region, in der die Wassermühlen eindeutig dominierten, handelt es sich um ein einzigartiges technisches Denkmal, das auch die Windenergienutzung belegt.

TOS VODÁRENSKÁ VĚŽ V TŘEBONI

eboňský věžový vodojem, který zajišťoval dostatečný tlak v městské vodovodní soustavě, byl postaven roku 1909 podle návrhu slavného českého architekta Jana Kotěry. Vnější vzhled je prvotřídní ukázkou geometrické moderny na stavbě industriálního charakteru. Nosná konstrukce kruhového půdorysu je vystavěna z cihel, rezervoár v horní části věže je betonový. Po druhé světové válce byl vodojem vyřazen z provozu a v současnosti se zde nachází galerijní prostory.

WASSERTURM IN TŘEBOŇ Der Wasserturm in Třeboň, der den ausreichenden Druck im städtischen Wasserleitungssystem sicherte, wurde 1909 nach dem Entwurf des berühmten tschechischen Architekten Jan Kotěra gebaut. Das äußere Aussehen ist ein erstklassiges Musterbeispiel der geometrischen

Moderne an einem Bau ndustriellen Charakters. Die tragende Konstruktion des kreisförmigen Grundrisses ist aus Ziegeln gebaut, das Wasserreservoir im oberen Turmteil wurde aus Beton angefertigt. Nach dem Zweiten Weltkrieg wurde der Wasserturm außer Betrieb genommen und in der Gegenwart befinden sich hier

106 VODNÍ ELEKTRÁRNA POLKA Vodní elektrárna Polka u Horní Vltavice byla postavena v roce 1913 jako zdroj energie pro nedalekou Františkovu papírnu. Technické zařízení tvoří dvě Francisovy turbíny od firmy J. M. Voith, St. Polten a generátory od firmy Brown Boveri Wertke A.G. z Vídně, vše je dodnes plně funkční. Dosavadní opravy byly provedeny maximálně citlivě s důrazem na zachování estetické a historické hodnoty této technické památky.

WASSERKRAFTWERK POLKA

Galerieräume.

Das Wasserkraftwerk Polka bei Horní Vltavice wurde im Jahr 1913 als Energiequelle für die nahegelegene Papierfabrik in Františkov gebaut. Die technische Einrichtung besteht aus zwei Francis-Turbinen von der Firma J. M. Voith, St. Pölten, und den Generatoren von der Firma Brown Boveri Wertke A.G. aus Wien. Alles ist bis heute völlig betriebsfähig. Die bisherigen Reparaturen wurden höchst vorsichtig mit dem Akzent auf die Erhaltung des ästhetischen und historischen Wertes dieses technischen Denkmals durchgeführt.

VODNÍ PILA PENÍKOV Vodní pila, jejíž historie sahá až do počátku 17. století, je edinou dochovanou vodní pilou s původním zařízením na území České republiky. Současná podoba včetně vybavení pochází z přestavby z roku 1865. Po opravách na počátku 21. století, při kterých se vyměňovalo jen minimum prvků, se pila vrátila do provozuschopného stavu. Hlavním

můžeme nalézt kotoučovou pilu na omítání řeziva

Die Wassersäge, deren Geschichte bis auf den Beginn des 17. Jahrhunderts zurückgeht, ist die einzige erhaltene Wassersäge mit der ursprünglichen Einrichtung auf dem Gebiet der Tschechischen Republik. Die gegenwärtige Gestalt einschließlich der Ausstattung stammt aus dem Umbau vom Jahr 1865. Nach den Reparaturen zu Beginn des 21. Jahrhunderts, bei denen nur ein Minimum von Elementen ausgetauscht wurde, wurde die Wassersäge in einen betriebsfähigen Zustand gebracht. Das Hauptelement der Einrichtung ist der Vertikalgatter mit der kompletten Holzkonstruktion, außerdem kann man hier eine Zirkularsäge für das Säumen von Schnittholz finden.

ZLATÁ KORUNA – VALCHA U KLÁŠTERA Bývalá valcha se nachází v těsném sousedství Národní kulturní památky cisterciáckého kláštera Zlatá Koruna. Klášter po josefinském zrušení koupili roku 1787 Schwarzenbergové, kteří zde ještě téhož roku nechali

zřídit vojenské bělidlo. Jeho součástí byla i valcha, k níž byla přivedena voda z mlýnského náhonu. Dle dobových postupů se totiž surové plátno nejprve namáčelo v horkém louhu a pak se valchovalo a máchalo, aby se v létě bílilo na přilehlé louce. Valcha sloužila nejprve bělidlu, poté zdejší továrně na výrobu kartounu, sukna a "kazamíru". Ve druhé pol. 19. století se v bývalé valše mlelo obilí, v nové době sloužila jako stodola. Již neexistující technologické vybavení zanechalo své stopy ve stávajících konstrukcích. Stavba dochována v obvodových zdech s původním krovem.

ZLATÁ KORUNA – WALKE BEIM KLOSTER

Die ehemalige Walke befindet sich in der unmittelbaren Nachbarschaft des Nationalen Kulturdenkmals des Zisterzienserklosters Zlatá Koruna. Das Kloster wurde nach den josephinischen Reformen im Jahr 1787 von der Familie Schwarzenberg gekauft, die hier noch in demselben Jahr eine Militärbleiche errichten ließ. Ihr Bestandteil war auch eine Walke, zu der das Wasser vom Mühlbach zugeleitet wurde. Nach den zeitgemäßen Vorgängen wurde nämlich das Rohleinen zuerst in heißer Lauge eingeweicht und dann gewalkt und geschweift, um es im Sommer auf den anliegenden Wiesen zu bleichen. Die Walke diente zuerst der Bleiche, danach der hiesigen Fabrik für die Herstellung von Kattun, Tuch und Kassinett. In der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts wurde in der ehemaligen Walke Getreide gemahlen, in der neueren Zeit diente sie als Scheune. Die nicht mehr existierende technologische Einrichtung hinterließ ihre Spuren in den bestehenden Konstruktionen. Der Bau blieb in den Umfassungsmauern mit dem ursprünglichen Dachstuhl erhalten.

PAMÁTKY NA RAKOUSKÉM ÚZEMÍ DENKMÄLER AUF ÖSTERREICHISCHEM GEBIET

DRÁHA CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA Jako Dráhu císaře Františka Josefa označuje rakouská státní elezniční společnost Österreichische undesbahnen část hlavní dráhy, která se dnes nachází na rakouském území a původně spojovala Vídeň s Chebem. Byla postavena společností C. k. privilegovaná dráha císaře Františka Josefa a byla v provozu do roku 1884.

Železniční trať v současnosti využívá stále víc obyvatel jako příjemnou a ekologickou alternativu přepravy a každodenní cesty za prací do hlavního města. Vede z Vídně přes Klosterneuburg, St. Andrä-Wördern, Tulln, Absdorf-Hippersdorf do Gmündu a Českých Velenic.

FRANZ-JOSEFS-BAHN Als Franz-Josefs-Bahn bezeichnen die Österreichischen Bundesbahnen heute

den auf österreichischem Staatsgebiet gelegenen Teil der Hauptbahn, die ursprünglich Wien mit Eger verband und von der k.k. priv. Kaiser Franz-Josephs-Bahn erbaut bis 1884 betrieben wurde. Die Eisenbahnlinie wird heute wieder zunehmend von der Bevölkerung als bequeme und ökologische Transport- und Pendler-Alternative in die Bundeshauptstadt genutzt. Sie verläuft von Wien über Klosterneuburg, St. Andrä-Wördern, Tulln, Absdorf-Hippersdorf nach Gmünd und České Velenice.

DŮLNÍ ZAŘÍZENÍ LANGAU Při objevování zásob nerostných surovin vznikla v polovině 20. století důlní společnost v Langau. Proces těžby hnědého uhlí měl mnoho dílčích kroků. Nejdříve se muselo uhlí zpřístupnit pro následnou těžbu bagry. Odvoz se prováděl pomocí důlního vozíku, který surovinu přivezl

uhlí prostřednictvím vysoké lanové dráhy do třídírny. Posledním krokem celého procesu bylo třídění podle nejrůznějších frakcí. BERGBAUANLAGE LANGAU

Im Rahmen der Entdeckung des Rohstoffvorkommens wurde Mitte des 20. Jahrhundert die Langauer Bergbaugesellschaft gegründet. Der Ablauf des

Braunkohleabbaus unterteilte sich in viele einzelne Schritte. So musste zuerst die Kohle freigelegt werden, um diese danach mit Baggern gewinnen zu können. Der Abtransport geschah mittels eines Grubenhuntes, der den Rohstoff zu einer Lok brachte und diese wiederum zu einer Kettenbahn. Dort konnte die Kohle über eine Hochseilbahn schlussendlich zur Sieberei transportiert werden. Im letzten Schritt wurde die Sortierung nach verschiedensten Korngrößen vorgenommen.

DŮLNÍ ZAŘÍZENÍ SPITZ Spitz leží na levém břehu Dunaje v dolnorakouském Waldviertelu. Celá desetiletí se v bývalém kamenolomu Fehringer u obce Spitz těžil šedivý silikátový mramor. Mramor z Wachau má světle až tmavě šedivé zbarvení a některé jeho nuance se jeví jako

šedomodré. Těžil se přibližně ve 20 kamenolomech už od roku 1800 a používá se pro různé účely, např. na památníky, náhrobky, kvádry pro stavbu zdí, obrubníky vozovek, schody a dláždění, ještě dnes jako dekorativní a užitný

BERGBAUANLAGE SPITZ

Spitz liegt am linken Donauufer im Waldviertel Niederösterreichs. Über Jahrzehnte wurde im ehemaligen Steinbruch Fehringer bei Spitz in Niederösterreich grauer Silikat-Marmor abgebaut. Der Wachauer Marmor hat eine hell- bis dunkelgraue Färbung und erscheint in manchen Nuancen graublau. Er wurde in etwa 20 verschiedenen Steinbrüchen bereits seit 1800 abgebaut und findet für zahlreiche Zwecke Denkmäler, Grabsteine, Mauerquader, Fahrbahneinfassungen, Stufen und Pflastersteine noch heute als Dekor- und Gebrauchsstein seine Verwendung.

HAMR V GOPPRECHTS Ve Waldviertelu byl ještě v 19. století velký počet kováren – hamrů, některé fungovaly jako zápustkové kovárny, jiné se specializovaly na podkovy a vozy, další na výrobu hřebíků, nožů apod. Hamr v Gopprechts je trochu schovaný u potoka a představuje

kovářskou dílnu typickou pro waldviertlerské vesnice. Před hamrem stávala pila a obilný mlýn, zmiňovaný už v roce 1369. Hamr založený roku 1777 probudil před několika lety k novému životu jeho majitel Willi Ernszt.

HAMMERWERK GOPPRECHTS

Das Waldviertel war noch im 19. Jahrhundert reich an Schmieden -Hammerschmieden, einige als Gesenkschmieden ausgeführt, einige mit einer Spezialisierung als Huf- und Wagenschmieden, Nagelschmieden, Messerschmieden usw. Das Hammerwerk Gopprechts liegt etwas versteckt am Dorfbach und ist recht typisch für Schmiedewerkstätten in Waldviertler Dörfern. Vor der Hammerschmiede bestand hier eine Säge und Getreidemühle, die schon 1369 erwähnt wurde. Der Eigentümer Willi Ernszt erweckte die 1777 erbaute Hammerschmiede vor wenigen Jahren zu neuem

FÜRNBERG Lidé stavěli a využívali cesty a silnice od nepaměti pro svůj pohyb a především k přepravě osob a také všech druhů zboží a válečných zařízení. Jedinečný příklad představuje v Rakousku tzv. Fürnbergská poštovní cesta z 18. století zachovaná z větší části ještě ve své původní trase. Vznikla kolem roku 1780 a probíhá povětšinou údolím potoka Weitenbach. Začíná u zámku Luberegg na Dunaji,

POŠTOVNÍ CESTA (POSTSTRASSE)

POSTSTRASSE FÜRNBERG

Die Menschen errichteten und nutzten Wege und Straßen von jeher für ihre Fortbewegung und vor allem zum Transport von Personen sowie aller Arten von Handelswaren und Kriegsgerät. Ein für Österreich einmaliges Beispiel eines zum Großteil noch im originalen Verlauf erhaltenen Straßenzuges aus dem 18. Jahrhundert stellt die sogenannte Fürnberg'sche Poststraße dar. Sie wurde um 1780 errichtet und verläuft größtenteils durch das Tal des Weitenbachs. Sie beginnt beim Schloss Luberegg an der Donau, führt durch Pöggstall, verläuft weiter nach Martinsberg und endet in Gutenbrunn.

vede dál přes Pöggstall do obce Martinsberg a končí v městysi Gutenbrunn.

KOVÁRNA V GMÜNDU Historická kovárna v dolnorakouském okresním městě Gmünd byla poprvé zmíněna v písemných pramenech v roce 1569, využívána ale byla dokonce už o něco dřív. V tehdejších kovárnách se rozžhavením kovu ve výhni na uhlí a pomocí různých forem

na zpracování vyráběly s příslušnými nástroji, hlavně buchary a kovadlinami, nejrůznější pomůcky a zboží denní potřeby. Jako zvláštnost stojí za zmínku oba dochované kovářské měchy – jeden hruškovitého, druhý válcovitého tvaru.

SCHMIEDE GMÜND Die historische Huf- und Wagenschmiede der niederösterreichischen Bezirkshauptstadt Gmünd wurde 1569 erstmals urkundlich erwähnt, war aber sogar noch früher in Gebrauch. In den damaligen Schmieden wurden durch Erhitzen des Metalls im Feuer von Kohle-Essen und anschließende verschiedene Bearbeitungsformen mit den entsprechenden Werkzeugen, hauptsächlich Hammer und Amboss, die verschiedensten Utensilien und Waren für den täglichen Gebrauch hergestellt. Als Besonderheit sind die beiden erhaltenen Blasebälge zu nennen - der eine ist birnenförmig, der andere zylindrisch.

MANUFAKTURA NA VÝROBU PERLETI FELLING U obce Hardegg ležící v národním parku Podyjí se nachází Felling,

oslední místo v Rakousku, kde se ještě pracovává perleť. Celá staletí se perleť yužívá k výrobě spotřebních předmětů, jako jsou příbory nebo hřebeny, knoflíky a šperky. Zvířatům perleť slouží jako ochrana před predátory a je nejvnitřnější vrstvou měkkýšů s lasturami, jako

PERLMUTTMANUFAKTUR FELLING

Mitten in der Nationalparkgemeinde Hardegg liegt Felling, der letzte Ort Österreichs an dem noch Perlmutt verarbeitet wird. Seit Jahrhunderten wird Perlmutt zur Herstellung von Gebrauchsgegenständen wie Besteck oder Kämme, Knöpfen und Schmuck genützt. Perlmutt dient Tieren als Schutz vor Fressfeinden und ist die innerste Schicht von schalenbildenden Mollusken, wie Perlmuscheln, Kreiselschnecken oder Nautilus. Das schillernde Material zählt zu den Biomineralen und erscheint je nach Tierart und Herkunft in unterschiedlichen Farben.

jsou perlorodky, kotoučovití nebo loděnky. Třpytivý materiál patří mezi

biominerály a podle druhu zvířete a původu má nejrůznější barvy.

podlaží vytvořená dodatečným zatahováním střechy.

Lužnici. V dnešní budově nově postavené v polovině 19. století jako průmyslový mlýn a od té doby ještě před rokem 1900 několikrát rozšiřované a nakonec zvýšené na tři podlaží je začleněna mlýnská a obytná část, vždy s vlastním vchodem. Zvenku na průčelí ale toto vnitřní členění a funkční rozdělení není patrné – ani čtyři

V GMÜNDU

Mlýn leží přímo u mostu

BODENSDORFERMÜHLE IN GMÜND Die Mühle liegt direkt bei der Johannesbrücke, die über die Lainsitz führt. Im heutigen Gebäude, das Mitte des 19. Jahrhunderts als Industriemühle neu erbaut und seitdem, noch vor 1900, mehrmals erweitert und schließlich auf

drei Geschosse aufgestockt wurde, sind der Mühlenteil und der Wohnbereich integriert, jeweils mit einem eigenen Eingang. Ansonsten kommen jedoch diese inneren Aufteilungen und Funktionstrennungen in der Fassade nicht zum Ausdruck - auch nicht die vier Geschoße, die durch einen nachträglichen Deckeneinzug geschaffen wurden. MOST V KLÁŠTEŘE ZWETTL Klášter ve Zwettlu je druhým

klášterem na světě, který stále slouží svému účelu. Historický most přes řeku Kamp v klášteře Zwettl je nejstarším v Dolním Rakousku a jednou z nejstarších dochovaných chnických památek Rakouska. e stále v provozu a do dnešních

dní přes něj každý den jezdí nejrůznější silniční vozidla. I přes svou na dnešní poměry malou šířku ho dennodenně využívají školní autobusy a nákladní

BRÜCKE STIFT ZWETTL

Stift Zwettl ist das weltweit zweitälteste, sich in ständiger Benutzung befindliche Zisterzienserkloster. Die historische Brücke über den Fluss Kamp in Stift Zwettl ist die älteste im Bundesland Niederösterreich und eines der ältesten erhaltenen technischen Denkmäler Österreichs. Sie ist nach wie vor voll in Betrieb und wird bis heute ieden Tag viele Male von den verschiedensten Fahrzeugen im Straßenverkehr benutzt. Trotz ihrer für heutige Verhältnisse geringen Durchfahrtsbreite wird sie tagein und tagaus auch von Schülerbussen und Lastwägen befahren.

PAPÍRNA GROSSPERTHOLZ-ANGELBACH

Papírna Mörzinger, nazývaná také Vurzmühle, se nachází dva kilometry severozápadně od centra Bad Großperthola (okres Gmünd) v idylickém místě v údolí Lužnice. Budova, která byla původně jednopatrová a zděná s vodními koly, se nachází v přírodním parku a nabízí zajímavý výletní cíl v okrajové části Šumavy. I po některých technických inovacích v 19. století zůstal charakter ruční výroby zachovaný. Papírnu vede a provozuje rodina Mörzinger.

RYBNIČNÍ SOUSTAVA V LITSCHAU
Na severu Waldviertelu se mezi

Litschau a Třeboní nachází

nesčetné rybníky. Oblíbenou "trasu 100

rybníků" uprostřed stinných lesů využívá

velký počet pěších turistů a cykloturistů.

Některé části mírně kopcovité krajiny

severního Waldviertelu byly díky

své rozmanitosti životního prostředí

PAPIERFABRIK GROSSPERTHOLZ-ANGELBACH

Die Papiermühle Mörzinger, die auch Wurzmühle genannt wird, befindet sich zwei Kilometer nordwestlich vom Ortszentrum in Bad Großpertholz (Bezirk Gmünd) idyllischer Lage im Lainsitztal. Das Gebäude, welches im Ursprung ein eingeschossig gemauerter Bau mit Wasserrädern war, ist im Naturpark gelegen und bietet die Mühle ein interessantes Ausflugsziel am Rande des Böhmerwaldes. Auch nach einigen technischen Neuerungen um 19. Jahrhundert, ist der Charakter des handwerklichen Betriebs noch erhalten. Geführt und betrieben wird die Mühle von Familie Mörzinger.

prohlášeny chráněnými přírodními oblastmi, což umožňuje mimořádné přírodní zážitky a pozorování zvířat. Přibližně 1 800 rybníků ve Waldviertelu

TEICHSYSTEM LITSCHAU

životního prostředí.

Im Norden des Waldviertels befinden sich unzählige Teiche in der Region zwischen Litschau und Treboň. Gelegen zwischen schattenspendenden Wäldern wird die beliebte "100-Teiche-Tour" Route, die von vielen Radfahrern und Wanderern genützt. Einige Teile der sanft hügeligen Landschaft des nördlichen Waldviertels wurden aufgrund ihrer Lebensraumvielfalt zu Naturschutzgebieten ernannt, wodurch spektakuläre Naturerlebnisse und

je považováno za charakteristické prvky krajiny a nabízí mnohotvárnost

Tierbeobachtungen möglich sind. Die etwa 1800 Teiche des Waldviertels gelten als landschaftsprägende Elemente und bieten eine Vielfalt an Lebensräumen.

známá také jako sklárna na kopci Bauernberg v Liebenau, byla v provozu od roku 1787 do roku 1806 a je nejmladší sklárnou v regionu. Huť měla rozměry cca 38 x 16 m a její součástí byla velká sklářská pec s deseti místy u sklářské pánve

57 SKLÁRNA LIEBENAU

Tak zvaná Fierlingerova huť,

a dvě vedlejší pece. V roce 1994 objevila sklárnu Christine Schwanzar v rámci archeologických vykopávek. Na základě nálezů tu lze doložit výrobu dutých sklenic foukaných do forem, například fasetových pohárů z čirého skla. Dnes jsou zbylé stavební fragmenty nacházející se částečně pod zemí památkově chráněny.

GLASHÜTTE LIEBENAU

Die sogenannte Fierlingerhütte, ebenso bekannt als Glashütte am Bauernberg in Liebenau war von 1787 bis 1806 in Betrieb und ist die jüngste Glashütte in der Region. Die Hütte hatte eine Größe von ca. 38 x 16m und beherbergte einen großen Glasofen mit zehn Hafenplätzen sowie zwei Nebenöfen. Im Jahr 1994 wurde die Glashütte von Christine Schwanzar für archäologische Untersuchungen ausgegraben. Anhand der Funde kann man hier die Herstellung formgeblasener Hohlgläser wie etwa der facettierten Klarglasbecher nachweisen. Heute stehen die verbleibende Baufragmente.

die teilweise unter der Erde sind, unter Denkmalschutz.

60 TEXTILNÍ VÝROBA V GROSS-SIEGHARTS

Město Groß-Siegharts leží uprostřed mírně kopcovité krajiny mezi poli a oblastí nazývanou Götzleser Wald. Pro město vzdálené přibližně 12 km od českých hranic je typický vzkvétající textilní průmysl ve 20. století, což je dodnes patrné na velkém počtu průmyslových staveb. Textilní muzeum Groß-Siegharts prezentuje vývoj tkaní stuh, práci, která byla spojena s výrobou textilií a každodenním životem lidí, kteří v tomto

TEXTILPRODUKTION GROSS-SIEGHARTS

Die Stadtgemeinde Groß-Siegharts liegt inmitten einer sanft hügeligen Landschaft zwischen Feldern und dem Götzleser Wald. Etwa 12 km von der tschechischen Grenze entfernt, ist dieser Ort durch die aufblühende Textilindustrie im 20. Jahrhundert geprägt, was noch heute anhand der zahlreichen Industriebauten erkennbar ist. Das Textilmuseum in Groß-Siegharts präsentiert die Entwicklung der Groß-Sieghartser Bandweberei, die Arbeit, die mit der Erzeugung von Textilien verbunden war und das Alltagsleben der arbeitenden Menschen, die in diesem Bereich tätig waren.

odvětví pracovali.

přibližuje hodinářské řemeslo a jeho mimořádný význam pro Karlstein. **UHRENFABRIK KARLSTEIN AN DER THAYA**

17. Jahrhunderts allmählich das Uhrmacherhandwerk entwickelt, daher auch der Name "Horologenland", welcher diese Gegend bezeichnet. Im Jahre 1884 wurde in Karlstein die Firma Mühlhauser & Pleskot eine mechanische Uhrenfabrik gegründet. Heute steht das ehemalige Uhrenfabrikgebäude in der Parkstraße in Privatbesitz und wird als Wohnhaus genutzt. Das Uhrenmuseum an der Hauptstraße gibt einen Einblick in das Uhrmacherhandwerk und seine besondere Bedeutung für Karlstein.

je bývalá tovární budova v ulici Parkstraße v soukromém vlastnictví a je

využívána jako bytový dům. Muzeum hodin na hlavní ulici Hauptstraße

In Karlstein an der Thaya und der Umgebung hat sich seit dem Ende des

GROSS GERUNGS-GMÜND-LITSCHAU Waldviertlerské úzkokolejné železnice (Waldviertler Schmalspurbahnen) představují

29 ÚZKOKOLEJNÁ ŽELEZNICE

KARLSTEIN AN DER THAYA

Ve městě Karlstein an der Thaya

a okolí se od konce 17. století postupně

Po dobu sta let sloužila úzkokolejná železnice osobní a nákladní přepravě. Všechny tratě se dnes využívají výhradně pro turisty a provozuje je společnost NÖVOG (Niederösterreichische Verkehrsorganisationsgesellschaft), případně sdružení WSV (Waldviertler Schmalspurbahnverein).

(Niederösterreichische Verkehrsorganisationsgesellschaft) bzw. dem WSV (Waldviertler Schmalspurbahnverein) betrieben. 115 VODÁRNA LANDERSDORF **KREMS** Zásobování sídel a měst vodou ylo v minulosti odkázané na domácí studny. Pro zlepšení kvality vody

a záruku její všeobecné dostupnosti ako životadárného média pro všechny občany se několik let budoval vodovodní systém města Krems.

WASSERPUMPWERK LANDERSDORF KREMS

116 VODNÍ ELEKTRÁRNA YBBS-PERSENBEUG

prostředí a oblasti Strudengau a Nibelungengau zanechají v návštěvnících nezapomenutelné dojmy. Jako oblíbený výletní cíl objevil Dunaj a elektrárnu také nespočet cyklistů na Dunaiské cyklostezce.

WASSERKRAFTWERK YBBS-PERSENBEUG

Das Kraftwerk Ybbs-Persenbeug war Österreichs erstes Kraftwerk an der Donau und liegt im Gemeindegebiet von Ybbs, Persenbeug-Gottsdorf und Hofamt Priel in Niederösterreich. Am ältesten Laufkraftwerk an der Donau Ybbs-Persenbeug sind nicht nur die Laufräder aktiv. Das Kraftwerk fügt sich in eine schöne Naturlandschaft ein, und die wunderschönen Eindrücke im Strudengau und Nibelungengau beeindrucken den Besucher. Auch die vielen Radfahrer am Donau-Radwanderweg haben die Donau und das Kraftwerk für sich als beliebtes Ausflugsziel entdeckt.

otevřena jedna z prvních vodních elektráren v Rakousku. Použitím alternátoru tu byla poprvé v celé monarchii využita nová technologie třífázového střídavého proudu. Vodní elektrárna měla vyrábět tolik

117 VODNÍ ELEKTRÁRNA ZWETTL

Jen 20 let po uvedení první

vodní elektrárny na světě

do provozu byla na počátku roku

1898 na řece Kamp poblíž Zwettlu

normálních svící každé z nich.

Nur etwa 20 Jahre nach der Inbetriebnahme des weltweit ersten Wasserkraftwerks wurde Anfang des Jahres 1898 am Kamp in der Nähe von Zwettl eines der ersten Wasserkraftwerke in Österreich eröffnet. Mit dem Einsatz eines Drehstromgenerators wurde hier zum ersten Mal in der gesamten Monarchie die neue Technologie des dreiphasigen Wechselstroms angewendet. Das Wasserkraftwerk sollte so viel Strom erzeugten, dass

damit in Zwettl mindestens 950 Glühbirnen mit einer Lichtstärke von je 16

elektřiny, aby se dalo ve Zwettlu používat alespoň 950 žárovek o svítivosti 16

Normalkerzen betrieben werden konnten.

VODNÍ MLÝN IRNFRITZ Mlýn Kaindlmühle byl postaven v 18. století na pravém břehu řeky Große Taffa. Jednalo se o typický válcový mlýn, který sestával ze selského mlýna na krmiva a provozu pily s katrem nacházející se o několik metrů níže ood obilným mlýnem. Mlýn Illy byl kvůli původnímu

zmínka v roce 1570) jako panský

provozu postaven mimo zastavěnou oblast - byl zmiňován (první listinná

mlýn na střelný prach. Dnes se ve waldviertlerském bio-mlýně mele žito, zelená špalda a špalda.

WASSERMÜHLE IRNFRITZ Die Kaindlmühle wurde im 18. Jahrhundert am rechten Ufer der Großen Taffa erbaut. Es handelte sich um eine typische Walzmühle, die aus einer Bauernmühle für Futtermittel und einem wenige Meter unterhalb der Mahlmühle sich befindendem Sägewerk mit einer Eingattersäge bestand. Die Illy Mühle wurde aufgrund des ursprünglichen Betriebs abseits der Ansiedlungen gebaut – sie wurde im 16. Jahrhundert (erste urkundliche Erwähnung 1570) als eine herrschaftliche Pulvermühle errichtet. Heute

werden in der Waldviertler Bio-Mühle Roggen, Grünkorn und Dinkel

využívat pro turistické účely. **EISENBAHN THAYATALBAHN**

nach Zlabings / Slavonice, wurde nie elektrifiziert und ist auf gesamter Länge eingleisig. Die Spurweite beträgt von 1.435 mm und die gesamte Bahnstrecke hatte eine Länge von 41,5 km. Die noch in Betrieb befindlichen Teilstrecken können touristisch genutzt werden.

LÄNDLICHE PRODUKTIONSGEBÄUDE (Mühlen, Wassersägen, Schmieden, Hämmer) VODNÍ DÍLA A ELEKTRÁRNY (rybníky, kanály, přehrady, jezy,

vodárny, vodárenské věže, vodní elektrárny) / WASSERBAUWERKE **UND KRAFTWERKE** (Teiche, Kanäle, Dämme, Wehre, Wasserwerke, Wassertürme, Wasserkraftwerke)

a zprovoznění první dílčí trati železniční trasy z Waidhofenu an der Thaya do Schwarzenau, která je pro regiony velmi důležitá. Dnes vede železniční trať Thayatalbahn ze Schwarzenau až do Slavonic, nebyla nikdy elektrifikována a po celé trase je jednokolejná. Rozchod kolejí činí 1 435 mm a celá železniční trať měla délku 41,5 km. Dílčí úseky, které jsou ještě v provozu, lze Im 1891 erfolgte die Eröffnung und Inbetriebnahme einer ersten Teilstrecke der für die Regionen so wichtigen Bahnlinie von Waidhofen an der Thaya nach Schwarzenau. Heute verläuft die Thayatalbahnstrecke von Schwarzenau bis

ŽELEZNICE THAYATALBAHN

V roce 1891 došlo k otevření

DOPRAVNÍ STAVBY (mosty, železnice) **VERKEHRSBAUTEN** (Brücken, Eisenbahnen) DŮLNÍ DÍLA

PRŮMYSLOVÉ OBJEKTY (textilní, potravinářské, sklářské a jiné) INDUSTRIEOBJEKTE (Textil, Lebensmittelverarbeitung, Glashütten

VENKOVSKÉ VÝROBNÍ OBJEKTY (mlýny, vodní pily, kovárny, hamry)

SCHMALSPURBAHN GROSS GERUNGS-GMÜND-LITSCHAU

zusammenhängenden Eisenbahnstrecken mit einer Spurweite von 760

Heidenreichstein und Groß Gerungs erschließen. Ein Jahrhundert lang hat

die Schmalspurbahn Menschen und Güter transportiert. Alle Streckenäste

werden heute ausschließlich touristisch genutzt und von der NÖVOG

mm. die von Gmünd (Niederösterreich)auf Strecken nach Litschau,

Die Waldviertler Schmalspurbahnen sind ein Netz von drei

Die Wasserversorgung von Siedlungen und Städten war in der Vergangenheit

zdravotní stav obvvatel Kremsu.

auf Hausbrunnen angewiesen. Um Qualität und des Wassers und allgemeine Zugänglichkeit dieses lebenswichtigen Mediums für alle Bürger zu gewährleisten hat man über die Jahre das Wasserversorgungssystem der Stadt Krems ausgebaut. Eines der wesentlichen Schritte war der Bau des Wasserpumpwerks Landersdorf vor dem Ende des 19. Jahrhunderts. Seine Errichtung hat zweifellos die hygienischen Verhältnisse verbessert und dadurch auch den Gesundheitszustand Kremser Bevölkerung.

